

Актуальні питання права та соціально- економічних відносин

Збірник наукових статей

Current Issues of Law and Socio- Economic Relations

Collection of Scientific Articles

WYŻSZA SZKOŁA
KSZTAŁCENIA
ZAWODOWEGO

WSZECHNICA POLSKA
AKADEMIA NAUK STOSOWANYCH W WARSZAWIE

UNS

UCZELNIA NAUK SPOŁECZNYCH

Кропивницький
Kropyvnytskyi

2023

Міністерство освіти та науки України
Центральноукраїнський інститут розвитку людини Університету "Україна"
Wyższa Szkoła Kształcenia Zawodowego we Wrocławiu, Polska
Pomorska Szkoła Wyższa w Starogardzie Gdańskim, Polska
Національний Центр Судових Експертиз Міністерства Юстиції Республіки Молдова
Akademia Nauk Stosowanych im. prof. Edwarda Lipińskiego w Kielcach , Wydział Prawa i
Bezpieczeństwa, Polska
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Wszelchnica Polska Akademia Nauk Stosowanych w Warszawie, Polska
Uczelnia Nauk Społecznych w Łodzi, Polska
Кіровоградський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС
України
Кропивницьке відділення Київського науково-дослідного інституту судових
експертиз
Katedra postępowania karnego i prawa wykonawczego karnego i Katedra postępowania
cywilnego i ochrony prawnej Uniwersytetu Warmińsko -Mazurskiego w Olsztynie, Polska
Akademia Nauk Stosowanych Collegium Balticum w Szczecinie, Polska
Південне міжрегіональне управління Міністерства юстиції у Кіровоградській області
Громадська організація "Десяте квітня"

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВА
ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН
Збірник наукових статей**

м. Кропивницький 2023 р.

Затверджено до друку Вченою радою Центральноукраїнського інституту розвитку людини Відкритого університету розвитку людини «Україна»,
Протокол №4 від 30 листопада 2023 року

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Валентина ПУПИШЕВА, директор Центральноукраїнського інституту розвитку людини Університету «Україна»;
Олена КРАВЧЕНКО, кандидат філологічних наук (Україна);
Ольга СУХАЧОВА, кандидат економічних наук, доцент (Україна);
Irena MALINOWSKA, доктор права (Польща);
Ольга КАТАРАГА, доктор юридичних наук (Молдова);
Ірина ТКАЧЕНКО, кандидат юридичних наук (Україна);
Henryk FEDEWICZ, доктор права (Польща);
Bartosz WŁASZCZAK, доктор права (Польща);
Микола ГЛУЩЕНКО, кандидат юридичних наук (Україна);
Іон ЛОПАТЕНКО, експерт вищої категорії (Молдова);
Олександр КОЛОМОЄЦЬ, кандидат юридичних наук, доцент (Україна);
Ольга ПУТАЧЕНКО, кандидат економічних наук, доцент (Україна);
Renata WŁODARCZYK, доктор права (Польща);
Намалія ШЕВЧУК, кандидат економічних наук, доцент (Україна);
Piotr PETCOVICI, судовий експерт вищої категорії (Молдова);
Elżbieta ŻYWICKA-KOZŁOWSKA, доктор права (Польща)
Waldemar CISOWSKI, доктор права (Польща);
Jakub KUFEL, доктор права (Польща);
Raweł ŁABUZ, доктор права (Польща);
Katarzyna GAJEWSKA, доктор права (Польща)

Актуальні питання права та соціально-економічних відносин: Збірник наукових статей. Кропивницький : Вид-во ЦІРОЛ, 2023. 644 с.

У збірнику вміщено наукові статті, у яких відображено результати наукових досліджень у галузях юриспруденції, економіки, управління, соціально-психологічних, педагогічних, медичних наук. Розрахований на науковців, аспірантів, викладачів, студентів закладів вищої освіти, а також на всіх, хто цікавиться питаннями суспільно-економічного розвитку.

- © Центральноукраїнський інститут розвитку людини Університету "Україна", 2023
- © Wyższa Szkoła Kształcenia Zawodowego we Wrocławiu, Polska, 2023
- © Pomorska Szkoła Wyższa w Starogardzie Gdańskim, Polska, 2023
- © Національний Центр Судових Експертиз Міністерства Юстиції Республіки Молдова, 2023
- © Akademia Nauk Stosowanych im. prof. Edwarda Lipińskiego w Kielcach, Wydział Prawa i Bezpieczeństwa, Polska, 2023
- © Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, 2023
- © Wszelchnica Polska Akademia Nauk Stosowanych w Warszawie, Polska, 2023
- © Uczelnia Nauk Społecznych w Łodzi, Polska, 2023
- © Кіровоградський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України, 2023
- © Кропивницьке відділення Київського науково-дослідного інституту судових експертиз, 2023
- © Katedra postępowania karnego i prawa wykonawczego karnego i Katedra postępowania cywilnego i ochrony prawnej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Polska, 2023
- © Akademia Nauk Stosowanych Collegium Balticum w Szczecinie, Polska, 2023
- © Південне міжрегіональне управління Міністерства юстиції у Кіровоградській області, 2023
- © Громадська організація "Десяте квітня", 2023

УДК 796.011.3:37.013

ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ У СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Ірина Кузьміна,

доктор медичних наук, професор,
професор кафедри загальної та клінічної
патофізіології ім. Д.О.Альперна
Харківського національного медичного
університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4180-2045>

Ольга Кузьміна,

кандидат медичних наук, доцент, доцент
кафедри акушерства та гінекології №1
Харківського національного медичного
університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8311-9493>

Проведено дослідження, яке дає змогу підвищити культуру здоров'я нації, вдосконалити педагогічні умови з формування здорового способу життя сучасної студентської молоді. Визначені особливості впливу факторів на здоров'я, що впливають на рівень фізичного і психічного здоров'я.

Ключові слова: здоровий спосіб життя, здоров'я нації, спосіб життя, фізична культура.

Актуальність теми. Актуальною проблемою українського суспільства є формування здорового способу життя, тому що зміцнення здоров'я належить до першочергових проблем державної політики нації [1]. Ефективність виробничих процесів, стосунків між людьми, духовний стан суспільства, його культурний розвиток мають політичний і ідеологічний вплив. Сучасні аспекти констатують погіршення стану здоров'я підростаючого покоління, свідчать про те, що структура захворюваності молоді наближається до межі дорослого населення. Це обумовлено зростанням соціально-економічних, екологічних та епідеміологічних ризиків, які пов'язані з особистими завданнями сучасного молодого покоління [2].

Взаємодія підростаючого покоління і суспільства сьогодні базується на релігійному, соціально-політичному, культурному факторі через мову, мистецтво, літературу, науку, технічні комунікаційні ресурси які, забезпечують відповідний рівень самореалізації. Педагогічні умови зміцнення фізичного виховання мають актуальне значення у формуванні здорового способу життя сучасної української молоді та студентів.

Сьогодні людство недооцінює потенціал своїх можливостей, він має бути зорієнтований на забезпечення суспільного розвитку. На здоров'я впливає безліч чинників і найголовніший з них – це спосіб життя.

Здоровий спосіб життя передбачає дотримання виконання певних правил, що забезпечують гармонійний розвиток, високу працездатність, духовну рівновагу та здоров'я людини. В основі здорового способу життя лежить індивідуальна система поведінки й звичок кожної окремої людини, що забезпечує їй потрібний рівень життєдіяльності й здорове довголіття. Здоровий спосіб життя – це практичні дії, спрямовані на запобігання захворювань, зміцнення всіх систем організму й поліпшення загального самопочуття людини [3].

В основі здорового способу життя лежать такі принципи: раціональне харчування, оптимальний руховий режим, загартування організму, особиста гігієна, відсутність шкідливих звичок, позитивні емоції, інтелектуальний, моральний і духовний розвиток.

Здоров'я населення, молоді та студентів нерозривно пов'язані між собою. Із інтересів нації саме здоров'я є одним із основних завдань національної безпеки молодого покоління та засобом її забезпечення, що сприяє розвитку особистості, суспільства й держави та дозволяє їм зберігати накопичені духовні й матеріальні цінності [4].

Мета – теоретично обґрунтувати педагогічні умови вдосконалення зміцнення здоров'я студентів в системі фізичного виховання у вищому навчальному закладі.

Виклад основного матеріалу Незадовільний стан здоров'я сучасної молоді, зневажливе ставлення них до основних норм здорового способу життя, мають великий вплив на зменшення чисельності населення країни, зниження загального рівня фізичного і психічного здоров'я нації. Головною причиною цього є недостатня культура зміцнення здорового способу життя як суспільну цінність.

Аналіз кола питань в наукових працях деяких українських дослідників мають значення для розгляду теоретичного підґрунтя таких науковців, як В. Арбеніна, І. Булах, Л. Дикань, І. Жмайло, Л. Кучерявенко, Н. Макаренко та деяких інших. В них розкривається вплив людства на соціальні суб'єкти освітнього простору, наукової спадщини, де демонструє сучасні підходи до розуміння здоров'я, способів його збереження та зміцнення. Це дозволяє зробити висновок

про доцільність використання в сучасних умовах розглядати здоров'я як цілісну систему матеріальних та духовних відносин, які існують в суспільстві [5].

Конституцією України визнано людину, її життя й здоров'я, найвищою соціальною цінністю. Наукове значення завдань охорони здоров'я полягає в окресленні сучасних засад соціологічного дослідження здорового способу життя молоді у суспільстві. Реалізація системних заходів та їх позитивний результат у формуванні культури здорового способу життя може бути досягнутим тільки на основі взаємодії освіти, діяльності медичних закладів, загальної культурної політики. Освіта сприяє формуванню та розвитку певного простору в суспільстві.

Здоровий спосіб життя – це уважне та грамотне ставлення до свого здоров'я, розумна поведінка, раціональне харчування, фізична культура, відмова від шкідливих звичок, куріння, надмірного вживання алкоголю.

Велику роль у становленні здорової особистості повинні відігравати вищі навчальні заклади шляхом розробки програм під загальною назвою «культура здоров'я» та проведення різноманітних спортивних змагань серед молоді. Це пов'язано з тим, що частина студентів, поступивши до навчального закладу, припиняють займатися спортом, мотивуючи це великим навчальним навантаженням. З іншого боку, студенти не займаються спортом і не прагнуть до здорового способу життя через те, що в їхній системі цінностей здоров'я знаходиться не на першому місці.

Як свідчать соціологічні дані, тільки від 30 до 40 відсотків абітурієнтів є здоровими, а інші мають різну ступінь відхилення від норми [6].

Проблеми педагогічної майстерності залишаються головною метою освіти для формування людини, забезпечують всебічний розвиток розумових і фізичних здібностей, моральне виховання, можливість самостійного вибору своєї майбутньої спеціальності. Методика підготовки та проведення основних видів занять зі студентами, викладання предметів з використанням наочних посібників, сучасних технічних засобів навчання, здійснення контролю успішності та якості підготовки – все це обумовлює вимоги щодо державного освітнього стандарту [6].

Якість освітнього процесу у вищому навчальному закладі визначається не тільки обсягом знань, але й параметрами особистого громадянського розвитку студентів [7]. Сучасна система вищої медичної освіти в Україні спрямована на розвиток людини, що створює умови для самореалізації, досягнення успіхів у навчанні та вихованні, що потребує від педагога нової орієнтації на особистість студента.

Одним з провідних завдань модернізації вищої медичної освіти України на сучасному етапі є пошук форм її інтеграції з наукою і виробництвом, підвищення ролі та відповідальності фахівця, забезпечення якості підготовки спеціалістів. Проблема формування фахівця будь якої галузі знаходиться відповідно до вимог

сучасного суспільства та ринку праці, які потребують максимально адаптованих, ефективних, конкурентоспроможних спеціалістів. Рівень професійної компетентності ґрунтується на критичному мисленні та здатності застосовувати теоретичні надбання на практиці. Під поняттям компетентнісної освіти розуміють спеціально організований комплекс знань, умінь та навичок, які набувають студенти-медики у процесі навчання [8].

Головна мета фахової підготовки діяльності лікаря (практика й ученого) – збереження та захист життя й здоров'я людини в пренатальному та постнатальному періоді, профілактика захворювань і відновлення здоров'я, а також зменшення страждань при невиліковних захворюваннях, при народженні та настанні смерті. Діяльність лікаря вимагає від нього гуманного ставлення до людей, поваги до їх автономії, співчуття та співучасті, доброзичливості, благодійності та милосердя, терплячості, взаємодовіри, порядності та справедливості. Етичне ставлення до особистості пацієнта не припиняється й після його смерті. Лікар виконує свої обов'язки з повагою до життя, гідності та автономії кожної особи на засадах морально-етичних принципів суспільства, власної моральної позиції та совісті, керуючись Клятвою лікаря України та Етичним кодексом лікаря України [9].

Майбутнім медичним працівникам важливо оволодіти професійними навичками, які входять у комплекс професійно-комунікативних умінь, оскільки саме вони становитимуть базу їх фахової майстерності. Професійна лікарська діяльність визначається професійними знаннями, вміннями реалізувати їх у своїй діяльності. Праця лікаря обумовлює ефективність спілкування з пацієнтами, їх родичами, колегами, які сприяють вирішенню проблем та досягненню взаєморозуміння [10].

Для реалізації напрямів зміцнення здоров'я студентів необхідно втілення комплексних державних програм, які підтверджені законодавчими нормами.

На місцевому рівні вищі навчальні заклади та органи місцевого самоврядування повинні більше уваги приділяти популяризації здорового способу життя. Основними завданнями фізичного виховання у вищій школі є підтримання рівня фізичної підготовки молоді, студентів і співробітників до формування здорового способу життя, засобами фізичної культури і спорту факторам негативного впливу на здоров'я членів студентського колективу.

Реалізація формування здорової особистості студента і системи навчально-виховної роботи в освітньому закладі неможливе без тісного співробітництва всіх учасників педагогічного процесу.

Поняття «здоров'я» відбиває якість пристосування організму до умов зовнішнього середовища, який формується в результаті взаємодії зовнішніх (природних та соціальних) і внутрішніх (духовність, спадковість, стать, вік)

факторів. Проблема залежності всіх видів здоров'я залежить від того, як людина ставиться до дарованого їй життя, який пріоритет вона вибирає в пристосуванні до життя – біологічний або духовний, які цінності стають для неї головними в реалізації вибраного шляху – позитивні або негативні.

Система охорони здоров'я – категорія, що інтегрує уявлення про певний тип життєдіяльності людини та характеризується його трудовою діяльністю, побутом, формою задоволення матеріальних і духовних потреб, правилами індивідуальної й суспільної поведінки в єдності з умовами життя.

Спосіб життя людини включає три категорії: рівень життя (економічна категорія), якість життя (соціальна категорія), стиль життя (соціально-психологічна категорія).

Виховання здорового способу життя є процесом, що передбачає здоров'я в системі цінностей людини, розумінні особистістю здоров'я, відсутності захворювань або фізичних вад.

Таким чином, виховання здорового способу життя є явищем, що передбачає спеціально організованого процесу інформування, освіти та навчання. У результаті такого виховання люди стають здатними протягом усього життя, самостійно навчатися засобам поліпшення здоров'я, протистояти хронічним хворобам і передчасному старінню [11].

Студентська молодь під час навчання у вищих навчальних закладах (ВНЗ), має бути підкріплено впровадженням необхідних педагогічних умов, що сприяють досягненням високого рівня суспільного здоров'я, а також системою заходів, що є органічною частиною державної, громадської, освітянської політики країни.

В підготовці майбутніх висококваліфікованих фахівців до збереження і зміцнення власного здоров'я велике значення під час занять з фізичного виховання відіграють заняття з обраних видів спорту. Для того щоб оптимально застосувати оздоровчі технології на заняттях з фізичного виховання у ВНЗ та на заняттях з самостійної підготовки, дуже важливо, щоб студенти під час навчання оволодівали не тільки теоретичними знаннями щодо їх використання, але й самі засвоювали їх на практиці. Проведений аналіз дає можливість стверджувати, що зміст занять з спортивних дисциплін повною мірою дозволяє студентам на практиці освоювати найбільш сприятливі оздоровчі технології.

Вдосконалення культури зміцнення власного здоров'я та ведення здорового способу життя молоді і студентів є використання на заняттях з фізичного виховання методики їхнього застосування на практиці.

Використання теоретичних знань і практичних умінь з формування культури збереження власного здоров'я є необхідною умовою вдосконалення культури зміцнення здоров'я студентської молоді. Самостійні заняття з фізичного виховання з оздоровчою направленістю мають велике значення для закріплення

набутих знань студентами на теоретичних та практичних заняттях з фізичного виховання.

Здоровий спосіб життя є процесом, що передбачає розуміння особистістю здоров'я не тільки як стану відсутності захворювань або фізичних вад, а як стану повного благополуччя, цілісного розуміння здоров'я як феномена, що невід'ємно поєднує його чотири складові – фізичну, психічну, соціальну й духовну.

Досягнення позитивного результату з формування ставлення до власного здоров'я та удосконалення культури зміцнення фізичного та психічного здоров'я студентської молоді відбувається за умов, що у ВНЗ працює збудована схема орієнтування студента на здоровий спосіб життя, який передбачає реалізацію педагогічних умов. Орієнтування студента на здоровий спосіб життя включає в себе дії викладача ознайомчого, рекомендуючого, підтримуючого характеру, які направлені на інформування студента про здоровий спосіб життя, активізацію його діяльності, збагачену існуючим досвідом. Навчальні програми з фізичного виховання, педагогіки, психології, охорони праці та безпеки життєдіяльності забезпечують необхідною інформацією по вдосконаленню культури зміцнення власного здоров'я [12].

У процесі теоретичної підготовки важливе значення відіграє використання інтерактивних форм і методів навчання. Тренінгові форми навчання на лекційних та семінарських заняттях дозволяють підвищити інтерес та активізувати студентів до пізнавальної діяльності по формуванню здорового способу життя. Важливу роль у підготовці сучасних висококваліфікованих фахівців відіграє інформація про збереження та зміцнення здоров'я, яка дозволяє методично правильно використовувати набуті знання з формування культури здоров'я та ведення здорового способу життя [13].

Висновки. Згідно результатів експериментального дослідження виявлено підвищення всіх рівнів готовності молоді та студентів до застосування в практичній діяльності запропонованих оздоровчих технологій. Здоров'я нації як чинник безпеки держави є базовою складовою людського капіталу та конкурентної спроможності країни. Здоров'я населення – це запорука сприятливої соціально-моральної атмосфери, довіри до держави, а лікар як фахівець є гарантом його збереження, захисту та зміцнення.

Отримані в процесі дослідження дані дають можливість стверджувати ефективність запропонованих педагогічних умов щодо удосконалення культури здоров'я молоді та формування ціннісного уявлення про ведення здорового способу життя. Результати дають можливість стверджувати про досягнення мети й виконання завдань дослідження.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Князевич В.М., Авраменко Т.П., Короленко В.В. Перспективи розвитку публічного управління у сфері громадського здоров'я України в умовах системних змін. *Вісник НАДУ при Президентові України*. 2016. № 1, С. 56-65.
2. Краснова О.І., Плужнікова Т.В. Особливості механізму державного регулювання сфери охорони здоров'я. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 7. С. 46-48.
3. Генсерук Г. Р., Бойко М. М. Цифрові технології як засіб підвищення якості освітнього процесу закладу вищої освіти . Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання : досвід , тенденції , перспективи: матеріали V Міжнародної науково- практичної Інтернет конференції (м. Тернопіль, 30 квітня, 2020). Тернопіль: ТНПУ ім . В. Гнатюка , 2020. С. 110-111.
4. Білоусова Н.А., Гетало О. В., Яковлева О. С. Підготовка фахівців з оцінки медичних технологій : досвід зарубіжних країн. *Фармацевтичний журнал*. 2022. №1 (77). с. 63-73.
5. Гула Л. В. Шляхи активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів у процесі організації самостійної роботи . *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2019. Випуск 72. Том 1. С. 126-129.
6. Басюк Н.А. Комунікативна культура педагога вищої школи як головний аспект педагогічного спілкування. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2020. № 5. С. 1-6.
7. П'ятницький Ю. С., Мельник І. В., Поліщук М. О. Організація навчального процесу у вищих навчальних закладах Міністерства охорони здоров'я України в умовах впровадження Закону України «Про вищу освіту». *Актуальні питання якості медичної освіти* : матеріали XIII Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2016. – С. 22-26.
8. Костик Л.Б. Основи професійно-педагогічного спілкування: метод. реком. до самостійної роботи студентів. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 52 с.
9. Селіхова Л. Г., Лавренко А. В., Борзих О. А. Актуальні питання контролю якості освіти у вищих медичних навчальних закладах : наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Полтава, 2018. – С. 208-210.
10. Рожко М. М., Ерстенюк А. М., Капечук В. В. Компетентнісний підхід у підготовці студентів медиків. *Медична освіта*. – 2016. – № 2. – С. 102-107.
11. Broadfoot. *Doing Sociology of Education*. Edited by GeoffreyWalf ord. London-New York-Philadelphia: The Falmer Press, 2021. pp.310-320.

12. Аширова А. В., Заспа Г. О., Капітан О. В., Кожем'якін О. С. Інформаційна система управління освітньою діяльністю університету. *Інформаційні технології – 2021*: зб. тез VIII Всеукр. наук.- практич. конф. молодих науковців, (м. Київ, 20 трав. 2021 р.). Київ, 2021.

13. Волкова Н.П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВА
ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН
Збірник наукових статей**

*Матеріали подано в авторській редакції.
За зміст матеріалів відповідальність несуть автори*

*Адреса редакції: м. Кропивницький, вул. Андрія Матвієнка, 1А
Відповідальний редактор О.В. Кравченко
E-mail: olenakravchenko2017@gmail.com*